

At skabe en årstid . . .

- et frugtbart samarbejde mellem musikskole og en kommunes folkeskoler

... af Lise Brunberg, Lone Öhrström, Pia Brummerstedt og Michael Møller

Midt i diskussionen om skolereform, understøttende undervisning og samarbejde mellem grundskole og musikskole initierede Rudersdal Musikskole sammen med komponist Mogens Christensen og Ny Musik Birkerød i januar et blæksprutteprojekt, der både skulle dyrke børns omsættelse af indtryk til andet end ord, eksperimentere med kreativitet som faglighed og nærmere metoderne i grundskolen og musikskolen til hinanden – til fælles bedste. Nogle af de fælles metoder tager afsæt i Mogens Christensens bøger (Sed Vitae og Musik under huden, begge Dansk Sang).

Projektet – gavmildt støttet af Kunststyrelsen og Rudersdal Kommune – havde to overordnede spor:

- Et samarbejdsprojekt mellem musikskolen, Ny Musik Birkerød og alle Rudersdal Kommunes folkeskoler (i praksis 9 skoler). Hensigten her var at udvikle en gensidig interesse for musik og kunstnerisk udtryk mellem skole- og musikskolebørnene på en sådan måde, at musikskoleorkesteret spillede, og skolebørnene skabte.

- Et mere internt spor i musikskolen med henblik på at få formuleret nogle nye, supplerende tilgange til undervisningen i musikskolen – en indgang, der kunne matche de skabende tilgange, man har på kulturskolernes øvrige linjer (male, skrive, danse og performe). Børn og unge drages her let mod tanken om at kunne udtrykke sig selv frem for den reproducerende tilgang, der præger den traditionelle musikskoleundervisning. Kunne man fastholde og styrke musikskoleelevernes musikudøvelse ved at inddrage de skabende processer direkte i undervisningen?

Denne artikel fokuserer på det første af disse punkter og er dels udformet som en kort, indledende beskrivelse af skoleprojektet, dels som en respons fra lærerne på tre af de deltagende skoler samt fra musikskolens ledelse.

Projektet fandt sted i marts og april og blev kronet med en koncert den 30. april, hvor musikskolens symfoniorkester og de 11 deltagende klasser (3.-5. klassetrin) fra kommunens skoler på meget forskellig vis gav deres nonverbale bud på årstider. Det blev en koncert, hvor modsætningerne mødtes, og hvor der blev vendt op og ned på den normale koncertform:

- Publikums optræden fyldte dobbelt så meget som orkesterets.
- Orkesteret blev styret af en voksen (dirigenten Martin Sell).
- I de mange klasseoptrin deltog der ingen voksne.
- Orkesterets musik var ikke komponeret af orkesteret.
- Børnenes produkt var både skabt og opført af dem selv.
- Orkestreret spillede efter noder.
- Klasseoptrinnene foregik 100% efter hukommelsen.

Projektet set fra Dronninggårdskolen

Rudersdal musikskole og elever fra 3., 4.- og 5.-klasser på kommunens folkeskoler har i samarbejde med komponisten Mogens Christensen arbejdet med projektet "Unge skaber musik". Mogens har været rundt på skolerne og arbejdet med klasserne hver for sig. På Dronninggårdskolen brugte eleverne diverse akustiske instrumenter, mens arbejdet på de øvrige skoler af praktiske grunde for det meste blev lavet med krop (både lyd og bevægelse), med stemme og med brug af få håndholdte instrumenter samt forhåndenværende lydgivere (f.eks. gulvet).

Rudersdal Musikskoles orkester har sideløbende arbejdet med at indstudere tre årstidsstykker, som Mogens har skrevet – nemlig "Forårstoner", "Sommertoner" og "Høsttoner". Disse tre stykker dannede rammen om klassernes optræden og bandt det hele sammen. Selve koncerten blev afholdt på Dronninggårdskolen, hvor vi har en dejlig stor festsal, der kan rumme både musikskolens orkester og alle børnene.

"Det har været inspirerende at arbejde sammen med Mogens – men en lidt underlig og anderledes oplevelse", fortæller nogle af eleverne fra 5.b på Dronninggårdskolen og fortsætter: "I musiklokalet bad han os om at finde sammen i grupper om, hvilken klang vi gerne ville være med på – om det f.eks. skulle være stille PLING eller hårde BUM. Derefter fandt vi instrumenterne frem: klokkespil, triangler, bjælder og tamburin m.v. til PLING – og murerspande, gulvtamtam, highhat, lille tromme, stavtrommer, stoleben, lamper m.m. til BUM." Der var også xylofoner, fløjte, ukulele, guiro og en marokkansk håndtromme med til at variere lydbilledet.

Selve det skabende arbejde kunne begynde: "Vi arbejdede i grupperne på at finde vores rytmer og rækkefølge; men det var svært i starten. Vi skulle jo blive enige og lave et samlet forløb. Mens vi arbejdede, kom Mogens og gav os forskellige små tip. Han kritiserede os på en god måde, så vi kunne komme videre med vores forløb. Vi lyttede til alle gruppernes ideer og blev på den måde inspireret til selv at få nye idéer. Vi opdagede, hvis der manglede en god start eller slutning – og vi øvede videre i grupperne på at få vores forløb gjort rigtig gode."

Grupperne optrådte ofte for hinanden, og fordi de kendte hinandens musik godt, kunne de enkelte gruppers stykker nemt sættes sammen til en helhed – klassens stykke. Koncerten var rykket et skridt nærmere: "Det er sjovt selv at skabe sit eget, som ikke kun skal vises for klassen, men for elever fra andre skoler." Så der blev øvet flittigt lige op til koncerten; koncentrationen var høj, og sommerfuglene flagrede lidt rundt i maverne: Det var NU, det skulle vises – "Der er kun det ene skud i bøssen," som Mogens sagde.

Det blev en dejlig oplevelse, – også selve klassens optrin som rosinen i pølseenden måtte holde spændingen oppe i næsten en time, inden den kunne fyre sit forløb på ca. 3 minutter af.

Projektet set fra Vangebo skole

Vi fik et tilbud om at deltage i at lave skabende musik, som skulle udtrykke en årstid. Det med at eksperimentere med lyde og krop og lade børnene skabe selv er et område, jeg ofte forsømmer; så da man tilmed kunne få hjælp og besøg af en vaskeægte musikprofessor, takkede jeg ja.

Vi brugte en formiddag på projektet, og jeg synes, min 4.-klasse var aktive og åbne for Mogens' input. De skulle i grupper finde på lyde, bevægelser og forløb, som så blev vist for de andre. Mogens kommenterede, nye idéer kom, og så skulle de ud at udvikle det, de allerede havde fundet på, tilbage og

vide det, ud igen osv.

Det var sjovt at se de mere "seje" drenge turde være med fra begyndelsen af. Det havde jeg ikke forventet. Det var som om, at de fornemmede et krav om deltagelse og hurtigt fandt ud af, at alle var "i samme båd". De elever, som ikke bryder sig om at fejle eller nemt blokerer, når noget er nyt og svært, endte med at komme på banen. Mogens sagde til klassen, at det var okay at trække sig tilbage for så at komme med igen, når man var klar. Og sådan blev det. Et barn med autistiske træk var med i nogle forløb; men da der blev lavet om hele tiden og udviklet nyt, trak han sig til sidst. Pigerne

var hurtige om at finde noget, som så flot ud a la en serie; men de skulle have hjælp til samarbejdet. Det kom nemt til at handle om at bestemme.

Mogens var rundt ved alle grupper, tog dem alvorligt, stillede krav og var tydelig. Han greb de idéer, der kom fra børnene, så de byggede videre på det, de havde fundet på. Jeg tror, det gjorde, at flere fik ejerskab til det, de fremførte, og gik op i det.

En 4.-klasse bobler ofte pga. hormoner, eller hvad det nu er, og der var mange, som hele tiden ville sige noget eller snakke med hinanden. Det gjorde, at arbejdet flere gange skred langsomt frem. Mogens havde advaret om, at han til en start ville være den rare mand, som hjalp eleverne på vej, mens han til slut ville blive mere striks og stille krav for at få et godt resultat: "Hold nu lige kæft" eller lignende kom det flere gange, hvilket fik eleverne til at se op. Jeg overhørte en enkelt sige, at "han er nærmest ligesom Blachman". Men sagen var, at de netop havde svært ved at holde kæft.

De fik en stor oplevelse ved at være med til en flot koncert, hvor der både var nye og skæve samt velkendte lyde for ørerne. De blev udfordret i forhold til det at optræde, de fik øvet sig i at være et aktivt publikum, de blev taget alvorligt af de andre i salen, de var en del af noget, som lød flot.

Projektet set fra Vedbæk skole

Kan man med en 3.-klasse i løbet af 4 lektioner få dem til sammen at skabe, udvikle, samarbejde om og udføre en musisk vinterforestilling? Det troede jeg måske ikke, før 3. C fik besøg af komponist Mogens Chri-

stensen. 3 minutters intro i en cirkel og "gi' mig lige en vinterlyd!" En elev: "SHUUUU" og armene ned som faldende sne. "Ja, den bevægelse kan man gøre stærkere, og den kan komme nedefra. Det gør vi lige alle sammen." Og så var vi i gang. Ingen unødvendig snak.

I løbet af 4 lektioner fik Mogens eleverne til at lave bittesmå lyd- og bevægelseskvænder ud fra fri fantasi af deres vinterforestilling. Disse blev vist for de øvrige elever. Han gav eleverne musikkens elementer med gentagelser, variationer start/midte/tydelig slutning, således at eleverne stille og roligt fik udvidet og sammensat et stykke ud fra deres første små: 3-mandsgrupperne spejlede hinandens stykker, og 4-mands grupperne lavede stykkerne samtidig. Hele tiden en vekslen mellem 3-4 minutters arbejde i smågrupperne og så fokus på visning for hele klassen samlet, med nye.

Velmenende ville jeg som lærer give gode idéer til den gruppe, der ikke kunne finde på; men Mogens sagde: "Lad være, for eleverne vil gå i lærer-elevmodus: De vil i stedet tænke på, hvad det er, du vil have" – og ganske rigtig: de kunne selv. Deres små fine lyde, kom i sammenhæng med resten til at være en integreret del af vinterforestillingen. Og vigtigst, hele klassen havde ejerskab til den.

Elevernes kommentar om dette forløb:

"Overskende ny måde at arbejde på." "Man skulle selv finde på, fedt vi lavede vores eget stykke, og vi skulle stjæle ideer fra hinanden." "Sjovt, da man skulle sige Jubii, når nogle havde stjålet en lyd/idé fra ens gruppe." "Mogens var god til at undervise. Han hjalp på en sød måde."

Inden forestillingen:

En lang påskeferie gik, og 4 uger efter Mogens' besøg skulle vi genopfriske forestillingen. Som lærer kunne jeg ikke huske ret meget af stykket. Eleverne derimod havde det under huden, og efter 3 gennemspilninger sad den der igen. Hvad nu med de 3 elever, der ikke havde været med, da vi lavede stykket? Ganske som Mogens havde sagt: "Det finder børnene ud af." Og 2 børn blev integreret i stykket, som om det havde været sådan fra starten. Den sidste elev fik observansrollen efter eget valg.

Koncerten på Dronninggårdskolen:

En klasse simpelt klædt i hvidt som vinterens symbol. Nogle elever med sommerfugle i maven. Men fuld koncentration, da det blev deres tur til at vise deres stykke, og glade for den fælles oplevelse af at vise, hvad de selv havde skabt, og interesse for, hvordan de øvrige skoler havde gjort.

Evaluering:

"Ja, vi kunne godt tænke os at arbejde på den måde igen – og gerne med instrumenter." Tak til Mogens for et spændende forløb om struktureret kreativitet.

Projektet set fra Rudersdal Musikskole

For musikskolen havde projektet tre formål:

- At udvikle det naturlige kreative udtryk, som børn, her eleverne i skoler og musikskole, besidder.
- At udvikle vores egne og kommende musikpædagogers metodik i forhold det skabende element hos eleverne.
- At videreudvikle samarbejdet mellem skoler og musikskole i Rudersdal Kommune.

Og efter den fælles event på Dronninggårdskolen med skoleklassernes kollektive skaberlyst og -energi har jeg som en del af Rudersdal Musikskoles ledelse vanskeligt ved at skjule min begejstring:

Musikalske elementer som spil på instrumenter og lydeffekter indgik fornemt i fælles scenografi, koreografi og drama – side om side med fremførelse af Mogens Christensens årstidsmusik, i et nyt og raffineret tonesprog spillet af Rudersdalstrysterne tilført blæsere og slagtøj. Et møde med ny kompositionsmusik, der inspirerede orkestrets deltagere.

Den mand formår i sandhed at tænde den musikalske glød hos skoleeleverne! For det lyste ud af alle deltagerne, at her var tale om noget sjovt, noget meningsfyldt, noget givende! Hver deltager tog ansvar for sin vigtige del af sin classes kollektive værk, udført med en helt særlig koncentration og disciplin, såvel individuelt som kollektivt, en koncentration der forplantede sig til salens 300-tallige publikum!

Med dette projekt når vi på fornem vis de tre opstillede projektmål. I det fælles arbejde med det skabende element styrkes ydermere den enkeltes tro på og tillid til at kunne skabe, samtidig med at fællesskabet styrkes. Alle er med; her oplever vi inklusion i særklasse!

Fem musikalske kokkehuer og stor varm tak til Mogens Christensen for at gøre forskel i Rudersdal samt for et frugtbart samarbejde! ☺